
SERİ		CİLT		SAYI		
SERIES	B	VOLUME	32	NUMBER	1	1982
SERIE		BAND		HEFT		
SÉRIE		TOME		FASCICULE		

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ

DERGİSİ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL

ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL

REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

ORMAN AMENAJMANI AÇISINDAN ORMAN İŞLETMECİLİĞİMİZİN GÜNCEL VE ÖNEMLİ SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ HAKKINDA GÖRÜŞLER

Prof. Dr. İsmail ERASLAN¹

G İ R İ Ş

Türkiye'de Devlet Orman İşletmelerine konu olan ormanların işletilebilmesi ve orman işletmelerinin başarılı olabilmesi için, herşeyden önce aşağıdaki işlerin yapılması ve bu işlere ilişkin sorunların giderilmesi gerekmektedir :

1 — Devlet ormanlarının sınırlarının arazide ve haritada belli edilmesi, orman kadastrounun yapılarak tapuya tescil edilmesi, her türden sınır, mülkiyet ve tasarruf anlaşmazlıklarının ortadan kaldırılması,

2 — Türk Ulusu'nun orman ürünlerine ve ormanların çeşitli hizmet ve fonksiyonlarına olan bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak biçimde Devlet Orman İşletmelerinin *Amaçlarının* saptanması,

3 — Saptanan bu amaçlara göre ve bu amaçları gerçekleştirecek biçimde orman işletmelerimizin *Amenajman Plânlarının* yapılması.

Bu sorunların çözümüne ilişkin görüşlerimiz, aşağıdaki dizpozisyona göre açıklanmıştır.

I — ORMANLARIN SINIRLANDIRILMASI VE KADASTROSUNUN YAPILMASI :

Türkiye'de bu sorunun çözümü için 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı Orman Kanununda, 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu ile 1974 yılında yürürlüğe giren 1744 sayılı Orman Kanununda yeteri hükümlerin bulunmasına rağmen, bugüne kadar Devlet Ormanlarının sınırları arazide ve harita üzerinde belli edilerek Orman Kadastrou tamamlanmamış, bunun sonucu olarak mülkiyet ve tasarruf işlerine ilişkin sürtüşmeler ve anlaşmazlıklar çığ gibi artmış, böylece bu büyük sorun her geçen gün önemini ve güncelliğini korumuştur. Orman Amenajman Heyetleri, genellikle sınırları *yasal yolla* belli edilmeyen ormanların Amenajman Plânlarını düzenlemek zorunda kalmışlardır.

Bugün 1963 - 1972 yılları arasındaki dönemde yapılan Amenajman Plânları donelerine göre, Türkiye orman varlığı, 20 170 196 hektar alan kaplamakta ve ülkeyimizin tüm alanının % 25,87'sini oluşturmaktadır. Orman varlığını gösteren bu miktar, tarafımızdan yayınlanan «*Orman kadastrounun Orman Amenajmanı Yönünden Önemi, Memleketimizde Bu İş Tamamlanmadan Sağlanan Orman Varlığı, Donelerinin Yasal Niteliğinin Tartışılması ve Yasal Nitelikteki Donelerin Sağlanması Esasları*» (ERASLAN, İ. 1975, S. 18 - 35) adlı etüdde vurgulandığı gibi *yasal bir nitelik taşımamaktadır*.

¹ İ.Ü. Orman Fakültesi Orman Amenajmanı Bilim Dalı, Bahçeköy - İstanbul.

Bugün için ilk aşamada yapılacak iş, *yasal, teknik ve idari önlemlerle bu varlığın daraltılmasını önleyerek korunmasını sağlayacak bir çözüm yoluna gitmektir.*

II — DEVLET ORMAN İŞLETMELERİNDE AMAÇLARIN SAPTANMASI :

Bu sorunun çözümünü için ilk önemli adım 1970 yılında atılmıştır. O dönemdeki Orman Bakanlığı, mevcut yasaların yüklediği, Beş Yıllık Kalkınma Plânlarının ön. gördüğü ve Yıllık İcra Programlarının zorunlu kıldığı görevi yerine getirmek amacıyla 28.8.1970 gün ve 34/3803 - 4/A sayılı Olur ile Türkiye'deki Devlet Orman İşletmelerinde amaçların saptanması esaslarını ortaya koymak üzere bir Komisyon oluşturmuştur.

Bu komisyon, İ.Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Politikası Kürsüsünden Prof. Dr. Selâhattin İnal, Silvikültür Kürsüsünden Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu, Orman Amenajmanı Kürsüsünden Prof. Dr. İsmail Eraslan, Orman Hasılatı ve İşletme İktisadi Kürsüsünden Prof. Dr. Abdülkadir Kalıpsız, Orman Genel Müdürlüğü'nden Amenajman Dairesi Başkanı Azız Çağlayan ve Şube Müdürü Mehmet Aşar, İşletmeler Dairesi Başkanı Fikret Tuncay, Milli Parklar Dairesi Başkanı Zekâi Bayer, İnşaat Dalresi Başkanı Cemal Kanca, Plânlama Dairesi Başkanı Ziya Üner, Orman Ürünleri Sanayi Genel Müdürlüğü'nden Şube Müdürü İlyas Aynagöz, Ağaçlandırma ve Erozyonu Kontrol Genel Müdür Muavini İbrahim Çireli, Etüd ve Proje Şubesi'nden Lütfü Yıldırım ile Adnan Kır, Orman Köylerini Kalkındırma Genel Müdürlüğü'nden Şube Müdürü Namık Baydar'dan oluşmuştur.

Bu komisyon, 7 - 10 Aralık 1970 günleri arasında Ankara'da yaptığı toplantılar sonunda, *Türkiye Ormanlarının göreceği fonksiyonların önem ve ağırlık derecelerinin saptanmasında kullanılacak kriteriyumların, özelliklerinin ve niteliklerinin, değişik alternatifler halinde ortaya konması, kıyaslanması, değerlendirilmesi, hükümlendirilmesi ve çok yönlü amaçlara göre kombine edilmesi için bir Teknik Kılavuz'un hazırlanması ve bu kılavuzu uygulayacak Ekiplerin kurulması ve Türkiye'de Devlet Orman İşletmelerinde amaç saptanması işinin 1972 yılı ortasına kadar bitirilmesini kararlaştırmış ve hazırladığı 10.12.1970 tarihli Raporu, o zamanki Orman Bakanlığı'na sunmuştur.*

Bu raporda sözü edilen Teknik Kılavuzun hazırlanması görevi, ilgili Orman Bakanlığı tarafından bendenize verilmesi önerilmiş, ancak bu kılavuzun içeriği ile uygulanacak yöntemler bakımından Bakanlık yetkilileri ile çıkan anlaşmazlık yüzünden, bu görev kabul edilmemiştir. Ancak bu problemin çözümüne yardımcı olacakları kanısı ile bu yöndeki çalışmalar ve araştırmalar sürdürülmüş ve 1973 yılında *«Türkiye'deki Devlet Ormanlarında İdare Amaçları Tesbitinin Hukuku, Teorik ve Pratik Esasları»* adlı bir eser tarafımızdan hazırlanarak yayınlanmıştır (ERASLAN, İ. 1973).

1963 - 1972 yılları arasındaki dönemde yapılan ve bugün uygulanmakta olan Amenajman Plânları incelendiği zaman görülmektedir ki, bu plânların *en başta gelen eksikliği ve yetersizliği, ormanlarımızın bugünkü ve gelecekteki orman ürünlerine ve diğer hizmet arzı olanaklarına, memleketimizin bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde ve yukarıda adigeçen eserde verilen esaslara uygun olarak Devlet Orman İşletmelerinin amaçlarının saptanmaması ve bu amaçların Orman Amenajmanı Heyetlerine verilmemiş olmasıdır.* Bu çok önemli eksikliğin ve yetersizliğin giderilmesi için 1972 yılında tarafımızdan yayınlanan *«Orman*

Kaynaklarımızdan Optimal Faydalanmanın Amenajman Esasları ve Metodları ile Gelecekte Alınması Gerekli Tedbirler» adlı eserde aşağıdaki öneriye yer verilmiştir (ERASLAN, İ. 1972, S. 52 - 53) :

«Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, buna uygun olarak çıkarılan orman yasalarında, Beş Yıllık Memleket ve Ormanlık Kalkınma Planlarında mevcut hükümler ile güdülen amaçlar gözönünde bulundurulmak suretile 1973 - 1988 döneminde, Türk Ulusunun *orman ürünleri* başta olmak üzere, ormanların Hidrolojik, Klimatik, Erozyonu Önleme, Toplum Sağlığı, Doğayı Koruma, Rekreasyon, Ulusal Savunma, Estetik ve Bilimsel Fonksiyonlarından *maksimal derecede ve sürekli* olarak faydalanmasını sağlayacak biçimde orman işletmelerinin *amaçlarını saptamak* ve bu maksatla başlanmış çalışmalarını kısa sürede sonuçlandırmak.»

Bu türden olan önerilerimiz ve uyarılarımız, diğer yayınlarımızda da yeri ve sırası geldikçe ısrarla yapılmıştır.

Burada üzülererek belirtmek ve vurgulamak gerekir ki, o zamanki Orman Bakanlığı'nın oluşturduğu komisyonun hazırladığı 10.12.1970 tarihli raporla başlayan çalışmadan sonra geçen *12 yıllık süre içerisinde*, ne adigeçen *Teknik Kılavuz* hazırlanmış, ne bu amaçla *ekipler* kurulmuş ve ne de bu yönde sonuca götüren *ciddi bir çalışma* yapılmıştır. Böylece Türkiye'de Devlet Orman İşletmelerinde *amaç saptama sorunu*, bugüne kadar çözülememiştir. Bu çok önemli, kapsamlı ve aktüel sorunun çözülememesinden ötürül, Türkiye ormancılığında ve orman işletmeciliğinde büyük sıkıntılarının, çözülmesi güç dert ve sorunların doğmasına neden olmuştur. *Örneğin*: İnce çaplı yuvarlak odun kullanan Selüloz ve Kâğıt Endüstrisi Sektörü (SEKA), o zamanki Orman Bakanlığı üzerine ağırlığını koymuş, bunun sonucu olarak Akdeniz ve Ege Bölgelerindeki *bütün Kızılcam Ormanlarında sadece kâğıt ve selüloz odunu* yetiştirilmesi amacı ön plana alınmış, bu ormanlarda İdare Sürelerinin *önemli ölçülerde kısaltılması* yoluna gidilmiş, kalın çaplı yuvarlak odun kullanan ve işleyen diğer endüstri kollarının ve sektörlerinin ihtiyaçları dikkate alınmaz hale gelmiştir. Keza, Türkiye'nin *birçok yerinde ve büyük alanlar halinde Milli Parkların kurulması* istenmiş ve bu bakımdan Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı Orman İşletmeleri ile Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü arasında önemli sürüşmeler ve uzlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır.

Orman Amenajman Planları Orman İşletmesi için saptanan amaçları gerçekleştirmek için yapıldığından, amaçların sık sık değişmesi ile planların da sık sık değiştirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir.

Bu sorunun çözümünün temel esasları, topluca «Türkiye'de Ormanın Çok Çeşitli Fonksiyonlarına Dayanarak Devlet Orman İşletmelerinde Amaçların Saptanması» (ERASLAN, İ. 1980, S. 43 - 61) adlı yayınıımızda, *ayrıntıları* ile «Türkiye'deki Devlet Ormanlarında İdare Amaçları Tesbitinin Hukuki, Teorik ve Pratik Esasları» (ERASLAN, İ. 1972) adlı kitapta açıklanmıştır.

III — KISALTIILAN İDARE SÜRELERİNİN ETKİLERİ VE SONUÇLARI :

Bu konu, tarafımızdan yayınlanan «Orman İşletmelerimizde İdare Süresi Kısaltmalarının Etkileri ve Sonuçları Üzerine Araştırmalar» (ERASLAN, İ. 1981) adlı eserde ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Bu araştırma ile varılan sonuçlar, İdare Sürelerinin çok önemli ölçülerde kı-

saltılmasını öngören Orman Genel Müdürlüğü'nün 20.7.1978 Olur'u ile Türkiye orman işletmeciliğinde ve amenajmanında İdare Süresi sorununun çözümlenmediğini, saptanan İdare Sürelerinin yapacağı etkiler ve doğuracağı sonuçlar bakımından bütün ciddiyetini ve güncelliğini sürdürdüğünü, bu problemin tam olarak çözümü için gelecekte yapılacak çalışma ve araştırmaların hangi yönlerde ve konularda olması gerektiğini ortaya koymuştur.

IV — ORMANLARIMIZIN AKTÜEL KURULUŞLARININ OPTİMAL KURULUŞLARA YAKLAŞTIRILMASI :

Orman *Amenajmanının görevi*, ormancılığın baş ve taç prensibi olan *sürekliliğin* ışığı ve etkisi altında, Orman İşletmesinin amaçlarını gerçekleştirecek biçimde Orman İşletmelerini ya da onun ayrıldığı Alt İşletme Ünitelerini planlamak, bu planların uygulanmalarını izlemek, belirli aralıklarla yapılan envanter ile işletmede meydana gelen değişimleri ortaya koymak, işletmenin ekonomik sonucunu saptamak, buna göre süresi biten planı yenilemektir.

Çağdaş anlamda süreklilik, ormanlardan ekolojik koşulların elverdiği kadar en yüksek miktar ve nitelikteki çeşitli ürünleri *sürekli, rasyonel ve güvenli* olarak sağlamak, aynı zamanda ormanların hidrolojik, erozyonu önleme, iklimatik, toplum sağlığı, doğayı koruma, rekreasyon, ulusal savunma, estetik ve bilimsel fonksiyonlarını optimal düzeylere çıkarmak suretile toplumun bu yönlerden olan gereksinimlerini sürekli olarak karşılamak amacını güden bir prensiptir. Bu tanımda belirtilen amaca uygun olan ormana *Optimal Orman* ve ormanın bu kuruluşuna da *Optimal Kuruluş* adını veriyoruz. Oysa, Türkiye'deki ormanların (İşletme Sınıflarının) bugünkü kuruluşları başka deyimle *Aktüel Kuruluşları*, *optimal bir kuruluşu sahip* olmamakta, optimal kuruluşlardan *çok değişik biçimlerde ve oranlarda büyük sapmalar göstermektedir*. Özellikle idare sürelerinin kısaltılması da, olgunluk çağını aşmış yaş sınıflarının alanlarının büyük ölçüde çoğalması sonucunu doğurmuş ve bu sonucun etkisi ile optimal kuruluşlardan sapma biçim ve oranları daha da fazlaşmış bulunmaktadır. İşte Türkiye'de Orman Amenajmanının önemli ve güncel problemlerinden birisi de, optimal kuruluşlardan çok değişik biçimlerde ve oranlarda sapma gösteren ormanları (İşletme Sınıflarını), kararlaştırılacak uygun *Düzenleme Süreleri* içerisinde optimal kuruluşlara ulaştırmak ve en azından bu kuruluşlara yaklaştırmaktır. Bu nitelikteki problemin çözümüne yardımcı olabilecek aşağıdaki araştırmalar yapılarak yayınlanmıştır :

1. *ERASLAN, İ. : 1965. Aynıyaşlı Kuru Ormanlarında Aktüel Kuruluşların Optimal Kuruluşu Götürülmesi Yolları. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 2, S. 12 - 25.*

2. *ERASLAN, İ. : 1972. Orman Kaynaklarımızdan Optimal Faydalanmanın Amenajman Esasları ve Metodları ile Gelecekte Alınması Gerekli Tedbirler. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını No. 1748/186, 68 Sahife.*

3. *ERASLAN, İ. : 1981. Aynıyaşlı Ormanların Optimal Kuruluşlara Götürülmesinde Kullanılabilecek Artım Yüzdeleri Simulasyon Yöntemi. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını No. 2770/289, 38 Sahife.*

4. *ERASLAN, İ. : 1981. Orman İşletmelerimizde İdare Süresi Kısaltmalarının Etkileri ve Sonuçları Üzerine Araştırmalar. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını No. 2844/301, 198 Sahife.*

5. ERASLAN, İ. : 1982. Orman Amenajmanı (Orman İşletmesinde Planlama ve Kontrol). İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, Baskıda.
6. EVCİMEN, B.S. : 1972. Türkiye'de Aynıyaşlı Ormanların Optimal Kuruluşa Götürülmesi Hakkında Araştırmalar. Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayını No. 555/52, 253 Sahife.
7. SOYKAN, B. : 1979. Aynıyaşlı Ormanların Aktüel Kuruluşlarının Optimal Kuruluşa Yaklaştırılmasında Yöneylem Araştırması Metodlarından Yararlanma Olanaklarının Araştırılması. K.T.Ü. Orman Fakültesi Yayını No. 106/5, 252 Sahife.
8. SOYKAN, B. : 1980. Antalya Orman Bölge Başmüdürlüğü Gazipaşa Orman İşletmesi Müdürlüğü İşletme - Amenajman Planı (1978 - 1982) Adlı Yapıtın Eleştirilmesi ve Kesimod Benzetim Yöntemi Uygulama Sonuçları. K.T.Ü. Orman Fakültesi Yayını, Baskıda.

V — TÜRKİYE'DE YAŞ SINIFLARI METODU'NA GÖRE OLUŞTURULAN GENÇLEŞTİRME ALANLARININ BÜYÜKLÜĞÜNÜN ETKİLERİ, BUNUN DOĞURDUĞU SONUÇLAR VE ORMAN AMENAJMANI YÖNÜNDE ALINACAK ÖNLEMLER :

Bu konu, tarafımızdan yayınlanan «Türkiye'de Yaş Sınıfları Metodu'na Göre Oluşturulan Faydalanma ve Gençleştirme Alanlarının Büyüklüğü, Etkileri, Orman Amenajmanı Yönünden Eleştirilmesi ve Alınacak Önlemler» (ERASLAN, İ. 1978, S. 34 - 55) adlı çalışmada ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Yapılacak iş, bu çalışmada saptanan önlemlerin vakit geçirmeden uygulanmasını sağlamaktır.

VI — AMENAJMAN HEYETLERİNİN KIŞ DÖNNEMİNDEKİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARININ ANKARA'DA TOPLUCA YAPILMASINI ZORUNLU KILAN NEDENLER :

Türkiye'de 1963 yılında, Türk Ulusunun kalkınması için 1963 - 1967 yıllarını kapsayan *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı* düzenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın çerçevesi içinde hazırlanan *Birinci Beş Yıllık Ormancılık Kalkınma Planı*'nda Ormancılık Sektörü için çizilen amaçlara ulaşmak için, Amenajman Planlarının 10 yıllık süre içinde ve modern metodlar kullanılmak suretile bitirilmesi öngörülmüştür. Bu maksatla o zamanki Tarım Bakanlığı'na bağlı Orman Genel Müdürlüğü tarafından 1963 - 1972 yıllarını kapsayan 10 yıllık bir çalışma programı düzenlenmiştir.

Bu programa göre memleket ormanları, 10 yıllık dönüş süresine göre 10 kısma ayrılmış, her yıl memleket ormanlarının 1/10'una tekabül eden orman alanının envanterinin yapılması, gerekli donelerin toplanması ve buna göre Amenajman Planlarının yapılması suretile 10 yıllık sürenin sonunda Türkiye'deki bütün ormanların ameneje edilmesi planlanmıştır.

Bu plan ve programı gereğince, her yıl memleket orman alanının 1/10 kadar tutan orman alanında uçuşlar yapılmış ve ortalama ölçeği 1/20 000 olan hava fotoğrafları sağlanmıştır. Mevcut Amenajman Heyetlerinin sayısı çoğaltılmıştır. Bü-

tün Amenajman Heyetleri, her yıl memleket orman alanının 1/10'unda yazın arazi çalışmaları yaparak gerekli doneleri toplamış, bunu izleyen kışın Ankara'da gerekli büro çalışmaları yapmak suretile Amenajman Planlarını düzenlemişlerdir. Böylece Türkiye'deki bütün ormanların envanteri ve buna dayanılarak da *Amenajman Planları*, 1963 - 1972 döneminde bitirilmiştir.

Bu dönemi izleyen 1973 - 1982 döneminde de, Amenajman Planlarının ara revizyonunu yapmak ve bu planları yenilemek için, her orman alanına 10 yıllık zaman aralıkları ile gidilecek, burada yeniden orman envanteri yapılacak, böylece 10 yıllık süre içerisinde ormanda meydana gelen her türden değişiklik, işletmelerin kayıtlarındaki bilgilere ve yeni orman envanteri sonuçlarına dayanılmak suretile, Yeni Amenajman Planları yapılmış olacaktır. Bu planların sağladığı doneler de, «*Ulusal Orman Envanterinin Gerçekliği ve Türkiye'de Orman Amenajmanı Planlarına Dayanılarak Yapılan Ulusal Orman Envanteri*» (ERASLAN, İ. 1978, S. 27 - 44) adlı eserimizde açıklandığı gibi, Türkiye'nin *Milli Orman Envanterine* temel olacaktır.

İşte bu *çalışma sisteminin* bir gereği olarak, bütün Amenajman Heyetleri, Türkiye orman alanının 1/10 kesiminde çalışmak zorundadırlar. Oysa Amenajman Heyetlerinin Bölge Başmüdürlüklerine dağıtılması, ormancılığımızın gerçeklerine uygun olarak kurulan ve sürdürülmekte olan *bu sistemi*, *alt üst edecek durumdadır*. Çünkü *her yıl her Bölge Başmüdürlüğü'nün sınırları* içerisinde bulunan ormanların 1/10 kesiminde uçuşların yapılması, hava fotoğrafları sağlayan Harita Genel Müdürlüğü'nce tamamlanmaktadır.

Bu konuda yapılacak iş, uygulanmakta olan hava fotoğraflarına dayanılarak ulusal orman envanteri ile, Amenajman Planı yapmak için gerekli envanter doneleri sağlayan *bu sistemi bozmadan* gerekli sayıdaki Amenajman Heyetlerinin yaz çalışmaları sonunda kış çalışmalarını yapmak üzere, bugüne kadar olduğu gibi *Ankara'da* bulunmalarını sürdürmektir. Ayrıca, orman amenajmanı işlerindeki çalışmalarını cazip hale getirmek ve uzun süre bu görevde kalmalarını güven altına almak için, bu heyet elemanlarına *Ankara'da yeter sayıda lojmanları* sağlamak da bu sistemin bir gereği olmaktadır.

Merkezleştirilmiş bu sistemin, birçok faydaları bulunmaktadır. Bu yolla, Amenajman Heyetlerinin Orman Amenajmanı Daire Başkanlığı ve Şube Müdürlüğü ile sıkı bir işbirliği kurmak, Heyetler arasındaki karşılıklı istişareyi sağlamak ve *isabetli kararlar* almak, denetim işini topluca yürütmek, böylece amenajman planlarının *aynı doğrulukta ve standartta* yapılmasını sağlamak olanaklı hale gelecektir. Bundan başka Ankara'daki Fotoğrametri Bürosu'ndan ve Merkezli Elektronik Hesap Makinalarından uygun ve rasyonel biçimde faydalanılabilecektir.

VII — TÜRKİYE'DE DEVLET ORMAN İŞLETMELERİNE AİT AMENAJMAN PLANLARININ TAAHHÜT YOLU İLE VE SERBEST ORMAN MÜHENDİSLERİ TARAFINDAN YAPTIRILMASININ SAKINCALARI :

Son zamanlarda meslektaşlarımız arasında, Devlet Orman İşletmelerine ait Amenajman Planlarının taahhüt yolu ile serbest Orman Mühendisleri tarafından yaptırılılabileceği eğilimleri belirlemiştir. Böyle bir yola gidilmesinin aşağıda açıklanan önemli sakıncaları bulunmaktadır :

1 — 6831 sayılı Orman Kanunu ile bu kanunun çıkarılmasındaki amaçları ve gerekçeyi açıklayan Parlamento Tutanakları incelendiği zaman açıkça görülür ki,

Devlet Ormanlarının idare ve işletilmesinde ana ilke olarak *Devlet Orman İşletmeciliği* kabul olunmuştur. Devlet Orman İşletmeciliği ise esas itibarıyla, birisi Devlet Ormanlarına ait Amenajman Planlarının yapılması ve diğeri bu planların uygulanması olmak üzere iki kısımdan oluşur. Planlama ile planların uygulanması birbirinden ayrılmaz, bunlar birbirini izleyen ve birbirini tamamlayan iki iş safhasıdır. Her ikisi birden Devlet Orman İşletmeciliğini oluşturur. Türkiye'deki Devlet Ormanlarında Ormancılık Politikası amaçlarını ve her bir işletme için tesbit olunan amaçlarını, başta devamlılık prensibi olmak üzere ormancılıktaki diğer prensipleri gerçekleştiren Amenajman Planlarının özel teşebbüs yolu ile yaptırılması, Devlet Ormancılığı prensibinin uygulanmasına aykırı düşer.

2 — Orman Amenajmanının konusu olan orman, sahibi belli, sınırları arazide ve haritada belli, amaçları belli bir ormandır.

Oysa, Türkiye'deki Devlet Ormanlarının sınırları, diğer mülklerin sınırlarından ayrılmak, arazide ve haritada gösterilmek, tapuya kayıt ve tescil ettirilmek suretile sınırlama ve tapulama işleri henüz bitirilememiştir. Mülkiyet sınırları belli olmayan bir ormanı, özel teşebbüse ve müteahhide planlaştırmak üzere vermek doğru ve isabetli olamaz.

3 — Amenajman Planları, *ulusal ormancılık politikası amaçları* ile her işletme için, *devamlılık, iktisadilik, verimlilik ve çokyönlü faydalanma* prensiplerine uygun olarak saptanan amaçları gerçekleştirmek için düzenlenir. Oysa, Türkiye'deki Devlet Orman İşletmelerinin amaçları, her işletme için ayrı olmak üzere, ormanların göreceği fonksiyonlara, toplumun bu fonksiyonlara olan bugünkü ve gelecekteki ihtiyaç ve taleplerine uygun olarak, yukarıda II. maddede açıklandığı gibi tesbit edilmemiştir. Amaçları saptanmamış bir Orman İşletmesine ait Amenajman Planlarının düzenlenmesi işinin bir müteahhide verilmesi, büyük sakıncalar ve telâfisi güç tehlikeler ortaya çıkarması daima mümkün ve muhtemeldir.

4 — Amenajman Planlarının düzenlenmesi, uygulanması, denetlenmesi, ara yoklamalarının yapılması ve yenilenmesi sırasında, *planlayıcı ünitelerle planı uygulayan teşkilât üniteleri* arasında çok sıkı bir işbirliğinin meydana getirilmesi şarttır. Amenajman Planlarını düzenleme işinin müteahhitlere verilmesi halinde, plan düzenleyen özel teşebbüs ile plan uygulayan Devlet Teşkilâtı arasında uygun, ahenkli, etkili ve devamlı bir işbirliğini kurmak hemen hemen mümkün değildir.

5 — Amenajman planları düzenlemek için, arazide ve ormanda gerekli doneerin toplanması, bunların büroda değerlendirilmesi ve Amenajman planlarının yazılarak onaylanması gibi çeşitli iş safhalarında *devamlı ve etkili bir denetime* ihtiyaç vardır. Devlet Ormanlarında Amenajman Planlarının düzenlenmesi işinin müteahhide verilmesi halinde, *bu denetim* olağanüstü bir önem kazanacaktır. Bu çeşitli iş safhalarında, müteahhitleri adım adım izlemek ve denetlemek için, büyük çapta ve masraflı bir *denetim teşkilâtına* ihtiyaç duyulacak, muhtemelen tam ve etkili bir denetim de sağlanamayacak, böylece istenilen nitelikte Amenajman Planlarının düzenlenmesi güçleşecektir.

6 — Amenajman Planlarının eksikleri, yetersizlikleri ve hataları, çoğunlukla uygulama safhasında ortaya çıkar. İşin bu safhasında, planı düzenleyen müteahhitleri sorumlu tutmak ve gerekli soruşturmaları yapmak, mahkeme yolu ile bu yetersizlikleri ve hataları düzeltirmek, tazminat talep etmek çoğu kez olanaksız hale gelir.

7 — Devlet ormanlarına ait Amenajman Planlarının müteahhitlere yaptırılmak

amacı ile *yapılacak anlaşma ve düzenlenecek şartname* büyük önem taşır. Bu şartname ne kadar ayrıntılı ve ne kadar esaslı yapılmaya çaba gösterilirse, gösterilsin, bu şartnamede unutulmuş ya da ihmal edilen herhangi bir husus, ormanın varlığına ve devamlılığına büyük zarar verecek sonuçlar doğurabilir. Ayrıca, herhangi bir ihtilâf halinde, ihtilâfın ortadan kaldırılması uzun süren dava ve mahkeme işlerini ortaya çıkarabilir. Bu gecikmelerden de orman ve orman işletmesi büyük zararlara uğrayabilir.

8 — İşte buraya kadar en önemlilerine kısaca deyindiğimiz nedenlerden ötürü, tamamen Devlet Ormanlığı uygulanan Doğu Bloku Memleketlerinde olduğu gibi, demokratik rejim ile idare edilen ve özel orman mülkiyetinin çoğunlukta olduğu diğer memleketlerde ve özellikle Almanya, Avusturya, İsveç, Fransa, Birleşik Amerika Devletlerinde, *Devlet Ormanlarına ait Amenajman Planlarının* düzenlenmesi, yoklanması ve yenilenmesi işleri, Devlet Orman İdaresi içerisinde yer alan Amenajman Teşkilâtı ve bunlara bağlı Amenajman Heyetleri ve Mühendisleri tarafından ya da bizzat orman işletmelerinde görevli yüksek ormancılık öğretimi görmüş meslek müntesipleri tarafından yapılmaktadır.

Bu çok önemli sakıncalar gözönünde bulundurulmak suretile, Türkiye'deki Devlet Orman İşletmeleri Amenajman Planlarının, taahhüt yolu ile serbest Orman Mühendisleri tarafından yaptırılması uygun bulunmamıştır.

K A Y N A K L A R

ERASLAN, İ. : 1972. *Orman Kaynaklarımızdan Optimal Faydalanmanın Amenajman Esasları ve Metodları ile Gelecekte Alınması Gerekli Tedbirler*. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını No. 1748/186, 68 Sayfa, Türkçe.

ERASLAN, İ. : *Türkiye'deki Devlet Ormanlarında İdare Amaçları Tesbitinin Hukuki, Teorik ve Pratik Esasları*. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını No. 1843/194, 179 Sayfa, Türkçe.

ERASLAN, İ. : 1975. *Orman Kadastrounun Orman Amenajmanı Yönünden Önemi, Memleketimizde Bu İş Yapılmadan Sağlanan Orman Varlığı Donelerinin Yasal Niteliğinin Tartışılması ve Yasal Nitelikteki Donelerin Sağlanması Esasları*. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 1, S. 18 - 35, Türkçe.

ERASLAN, İ. : 1978. *Türkiye'de Yaş Sınıfları Metoduna Göre Oluşturulan Faydalanma ve Gençleştirme Alanlarının Büyüklüğü, Etkileri, Orman Amenajmanı Yönünden Eleştirilmesi ve Alınacak Önlemler*. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 2, S. 34 - 54, Türkçe.

ERASLAN, İ. : 1978. *Ulusal Orman Envanterinin Gerekliliği ve Türkiye'de Orman Amenajman Planlarına Dayanarak Yapılan Ulusal Orman Envanteri*. Türkçe ve Almanca. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Sayı 2, s. 27 - 44.

ERASLAN, İ. : 1981. *Türkiye'de Ormanın Çok Çeşitli Fonksiyonlarına Dayanarak Devlet Orman İşletmelerinde Amaçların Saptanması. Türkiye'de Ormancılık Gelişiminin Güncel Sorunları Semineri*. Deutsche Stiftung für Internationale Entwicklung. Bolu - Aladağ. 21 - 28 Eylül 1980, S. 43 - 62, Türkçe, Almanca Özet.

ERASLAN, İ. : 1981. *Orman İşletmelerimizde İdare Süresi Kısaltmalarının Etkileri ve Sonuçları Üzerine Araştırmalar*. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını Nr. 2844/301, 198 Sayfa, Türkçe.